

J A P Á N

Konichiwa!

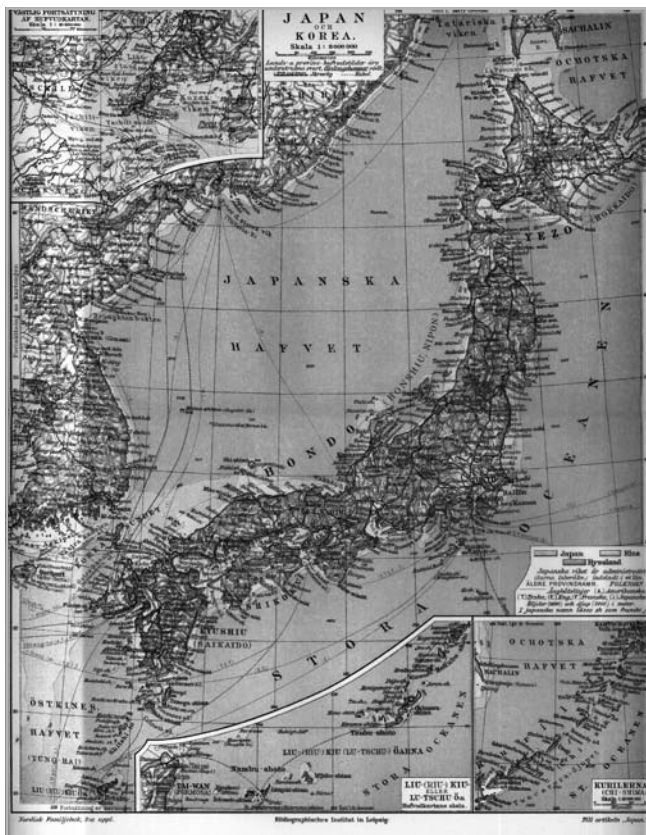
Engedje meg, kedves Olvasó, hogy mielőtt elének tárulna a Felkelő Nap Országának és az általunk bemutatott országok darabkáinak képe, néhány szóban megemlékezzek, köszönetet mondjak e tematikus szám létrejöttében résztvevőknek, segítőknek; s egy úttal figyelmébe ajánljam a kezében tartott Belvedere Meridionale számot.

Közel egy évvel ez előtt kezdett körvonalaázódni egy olyan Belvedere-szám, mely, ha lehet csak Japánnal, vagy legalább is a távol-keleti országokkal foglalkozik. Pár hét elteltével a gondolatból terv lett, mely létrehozásába a Belvedere szerkesztősége beleegyezett, s amely miatt ez úton szeretnék nekik köszönetet mondani. Jómagam történelem szakos hallgatóként évek óta foglalkozom Japán történelmével, kultúrájával, s igyekeztem a szintén e téma iránt érdeklődő barátaimat, hallgatótársaimat megnyerni, hogy gondolataikat írják le, osszák meg Önökkel, a Belvedere Meridionale olvasóközönségével. A kedves olvasó is jól láthatja, hogy igen szerteágazó témákat sikerült egy csokorba fűzni e számban, melyek a tanulmánytól a szakdolgozatig, minden formában képviseltetik magukat.

Külön örömeinkre szolgált az a megtiszteltetés, hogy e számban jelenhetett meg Dr. Szegfű László, a Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Történelem tanszék vezetőjével, nyugdíjazásának alkalmából elkészített interjú. Ezúton is szeretnék neki gratulálni, s megköszönni eddigi munkáját.

Végezetül pedig hadd reméljem, hogy írásaink segítségével mélyebb betekintést nyerhetünk e szívünkhöz közel álló világba, s talán jobban megérthetjük azt, amit oly sokan számunkra furcsa mód érthetetlennek neveznek.

Tisztelettel:
TERJÉK MIKLÓS

JAPÁN ÁBRÁZOLÁSA EGY NÉMET TÉRKÉPEN A XIX. SZÁZAD ELEJÉN

FOGALOMMAGYARÁZAT

A Kamakura-bakufu

Minamoto no Joritomo támaszpontja 1180-tól Kamakura lett, ahol busi-kormányzatot hozott létre. A Kamakura urának helyi uralmát a köréje tömörült busik és jelentős helyi urak, a gokeninok, azaz családi emberek alkották. A kisebb földesgazda-származású gokeninok hadkötelezettséget vállaltak, cserébe jó szolgálatukért területi vagy sóen-hivatalnokoknak járó jövedelemszerzési jogot kaptak. Joritomo, a helyi urak érdekeit vette figyelembe, s így sikerült megalapoznia uralmát.

Gosirakava dzsokó nem nézte jó szemmel Joritomó egyre szilárdabb hatalmát, ezért Joritomó öccsét, Josicunét bátyja félreállítására kötelezte. Egyébként sem volt megfelelő a kettejük viszonya. Joritomo a busik támogatását élvezve, nagy sereget küldött öccse ellen. Azonban fordult a kocka a dzsokó részéről: engedélyezte, hogy Joritomo saját embereiből a tartományokba védnököt, sugot; a tartományi hivatal földjeire intézőt, dzsitót helyezzen. A védnök a gokeninokat irányította, az intézőnek pedig a földek felügyelete, az adószedés és a csendőrmunka volt a feladata.

1185-ben Kiotóban sugot, Kjúsún Nyugat-elcsendesítő felügyelőt nevezett ki. 1189-ben pedig kiirtotta azt a családot – ósúi Fudzsiwara –, amely öccsét rejtegette, s az Ósú-vidék ellenőrzését egy ósú-szóbugyó látta el. Így lehetővé vált a Kamakura-úr számára az egész ország feletti kormányzás.

1192-ben Gosirakava dzsokó halála után Joritomo mint harcos azonnal megkapta az udvartól a harcosok legmagasabb tisztségét, „barbárhódító nagy ge-

nerális” lett. Ettől kezdve beszélhetünk Kamakura-bakufuról, azaz Kamakura-sógunátusról. A bakufu a kamakurai Joritomo-rezedenciát jelentette.

Központilag három új hivatalt létesítettek: a Szamurai-dokoró a gokeninokat ellenőrizte, a Mandokoró a politikai ügyeket és a Moncsúdzsó bírósági ügyekkel foglalkozott. A „hivatalokban” dolgozó vezetők, írástudó- és jogi szakemberek voltak. Joritomo 1199-ben bekövetkező halálával a bakufu hatalom felesége és annak családja, a Hódzsók kezébe került.

A busi-politika egészen a Meidzsi-restaurációig, 1867-ig tartott.

Edo-bakufu

Hidejosi 1598-as halálával az ún. öt öreg tanácsa vette át a politikai irányítást. Közülük az első számú öreg, Tokugava Iejaszu – aki Hidejosi idejében csak egy kis daimjó volt, azonban részt vett Hidejosi országegyesítő munkájában, s jutalmul Kantóban nyolc tartományra kiterjedő óriási területet kapott – a daimjók közti harcot kihasználva, ügyesen megszilárdította helyzetét. A szekigahara-i győztes csata után a Tojotomi-család összes hatalmát elvesztette, ezáltal Iejaszu szinte minden daimjót felügyelete alá vonhatott.

1603-ban megkapta a „barbárhódító nagy generális” címet az udvartól, s Edóban, a mai Tokióban sógunátust alapított. 1615-ben megölte Hidejosi fiát, s ezzel kihalt a Tojotomi-család.

A bakufu-rendszer lényege, hogy a sógunt egyeduralkodó politikájában legfőbb emberei segítették, különösen súlyos helyzetben pedig a rokonság vezetőinek részvételével döntött.

Legfőbb tisztségnek a sógun után

kiemelkedő személy, a „nagy öreg” számított. A fentebb említett öregek tanácsa fogta össze a bakufu politikájának egészét. Elsősorban a daimjókat, a sógun közvetlen embereit és a biztosokat ellenőrizték.

A bakufu főbb emberei előmenetelének útja a következő volt: először a „templom- és személybiztosok”, majd az „ifjabb öregek”, a „kiotói helytartók” és végül az „öregek” tisztéhez jutottak el.

A helyi közigazgatás intézésére Kiotóba a bakufu „helytartót” rendelt. Ő végezte az udvar és a nemesek, valamint a nyugati tartományokbeli daimjók ellenőrzését. A bakufu gazdasági alapját a rizstermelés adta. Az ország évi össztermése 28 millió kokut – 1 koku = kb. 4,96 véka = kb. 180 liter – tett ki, s ennek egynegyede a bakufué volt.

Továbbá ellenőrzése alá vonta a katonai, kereskedelmi és ipari fontosságú városokat – Kiotó, Ózaka, Nagaszaki, Szunpu, Kófu –; az arany- és ezüsbányákat; a pénzverést pedig monopolizálta. A külkereskedelemben is az övé volt az irányító szerep, ezt a lehetőséget sem hagyta meg a daimjóknak.

A megfelelő gazdasági háttérnek köszönhetően hatalmas katonai erővel rendelkezett. A 18. század elején a sógunhoz tartozó busik száma több mint 22000 fő volt. A busik hűbéri adományaiknak megfelelően kötelesek voltak katonákat állítani, ezáltal a bakufu teljes katonai ereje meghaladta a nyolcvanezer főt, ami biztosította a daimjók egyesült seregével szembeni védelmet.

A mongol betörések

A 13. századi Kínában mongol eredetű, erőteljes uralom lépett a Szung dinasztia helyébe, melynek elsődleges célja a Japánnal való viszony megújítása volt. 1264-ben Kubiláj kán mongol uralkodó Pekinget tette meg fővárosává.

1268-ban Nagymongólia császára levélben fenyegette meg Japán királyát: amennyiben nem létesít barátságos viszonyt az országaival, háborút indít ellene.

Mivel a bakufu egyáltalán nem válaszolt, 1274-ben megindult az első invázió. Kjúsú területén a japán harcosok náluk jóval harcedzettebb mongol sereggel találtak szemben magukat. A mongolok partra szálltak, azonban tapasztalt tengerészeik tanácsára visszatértek hajóikra, s az éjjeli vihar áldozatául estek. Így a japánokat az időjárás megmentette.

Ezt követően Kubiláj újabb küldöttséget menesztett a japán királyhoz, azt követelte, hogy hódoljon be neki. Persze ez sem járt eredménnyel: a küldöttség tagjait lefejezték, sőt a nyugati védelmet is megerősítették.

1281-ben ismét támadásba lendültek a mongolok Kjúsú északnyugati részén. Védővonalukon a japánok csaknem két hónapon át tartották magukat. A győzelmet számukra ismét az időjárás hozta meg, 1291. augusztus 15-én erőteljes tájfun tombolt, melyben a mongolok több tízezer harcost veszítettek el. E tájfun kamikáze, isteni szél néven vált ismertté. A sikertelen kísérletek után többször nem próbálkoztak a mongolok a Japán elleni támadással.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: LENDVAI BEATRIX